

Jógvan á Lakjuni
vegna Fólkaplokkinn

Løgtingið

Løgtingsmál nr. 94/2015: Uppskot til samtyktar um at endurskoða kringvarpslógina

**Uppskot
til
samtyktar**

Løgtingið heitir á landsstýrið um at seta nevnd við umboðum úr allari tí politisku skipanini at endurskoða og eftirmeta kringvarpslógina serliga við atliti at

- at endurskoða allan bygnaðin í kringvarpinum, m.a. skipanina við stýri millum stovnin og landsstýrismannin
- at tað til eina og hvørja tíð skulu vera tvær sjálvstøðugar tíðindaeindir, ein fyri útvarp og ein fyri sjónvarp, og
- at stramma upp í sambandi við krøvini í § 10 í lógini um “sakliga og óhefta upplýsing og eitt fjóltáttatíð tilboð, sum varðveitir og fjálgar um mál, mentan, átrúnað og siðalæru føroyinga” – og í sambandi við ásetingina í § 11 um public-service sáttmála.

Viðmerkingar:

Tað eru farin meira enn 11 ár, síðan Útvarp og Sjónvarp vórðu lögð saman í ein stovn, Kringvarp Føroya, og í hesum døgum eru 10 ár liðin, síðan vit finga galdandi kringvarpslóg. Hóast onkrar broytingar eru gjørdar síðan tá, so er tíðin komin til at eftirmeta samanleggingina og at endurskoða lógarverkið.

Tíðindaeindir/redaktiónir

Longu í lógaruppskotinum um samanleggingina av útvarpi og sjónvarpi, sum í oktober 2004 varð lagt fyri tingið, varð boðað frá, at tað framvegis skuldu vera tvær tíðindaeindir, og sagt varð soleiðis í uppskotinum: “Samanleggingin fer tó ikki at hava við sær, at tíðindaredaksjónirnar verða lagdar saman. Til tess at tryggja fjølbroytni í tíðindatænastuni verða tíðindaredaksjónirnar at virka sum nú og óheftar av hvørjari aðrari.”

Og tá ið kringvarpslógin so varð gjørd, varð dentur lagdur á hetta, og í § 6, stk. 2 bleiv sett: “Stjórin ger uppskot til stovnsbygnað, sum stýrið staðfestir, tó so, at tað til eina og hvørja tíð skulu vera tvær tíðindaeindir.” Og í viðmerkingunum til hesa grein varð sagt: “Í stk. 2 verður ásett, at tað er stjórin, ið ger stovnsbygnaðin. Einasta avmarking er, at álagt verður stjóranum at tryggja, at stovnurin hevur tvær tíðindaeindir. Orsøkin til ásetingina um tvær tíðindaeindir er kappingarfyrilit.”

Táverandi Mentanarnevnd, sum viðgjørði málið í apríl 2006, tók fult undir við hesum og herdi enntá orðingina. Í viðmerkingunum frá nevndini varð sagt: “Nevndin hevur lagt stóran dent á, at tað verða tvær sjálvstøðugar tíðindaeindir í Kringvarpi Føroya. Fyri at staðfesta, at tíðindaeindirnar vanliga skulu arbeiða hvør sær, og fyri at tryggja fjølbroytni í tíðindaflut-

ninginum soleiðis, at føroysku samfelagsviðurskiftini verða viðgjørd frá so nógvum sjónarhornum sum møguligt, skjýtur nevndin upp at broyta § 6, stk. 2 soleiðis, at orðini sjálvstøðugar tíðindaeindir verða sett inn.”

Hetta varð tó ongantíð ført út í lívið, men í staðin varð farið hinvegin. Longu tann 1. oktober 2008 varð nýggjur leiðslubygnaður settur í verk og ein tíðindaleiðari settur bæði fyri útvarp og sjónvarp, og í 2010 varð lógin broytt soleiðis, at "tvær sjálvstøðugar tíðindaeindir" varð broytt til "tvær tíðindaredaktiónir".

Í lógaruppskotinum í mars 2010 varð sagt, at við broytingini varð dentur lagdur á, at talan skuldi vera um ymiskar tíðindaredaktiónir, ikki um tvær tíðindadeildir. Og haraftrat varð orðið “sjálvstøðugar” tikið burtur, tí sagt varð, at í veruleikanum samstarva redaktiónirnar, hóast tær hava hvør sín redaktør við ábyrgd av tíðindadegnum.

Men í viðmerkingunum til hesa lógarbroyting varð kortini dentur lagdur á at tryggja fjølbroytni, og sagt varð: “Fyri at tryggja framhaldandi fjølbroytni í tíðindaflutninginum er ásett í komandi public service-sáttmálanum undir Tíðindi:

“Tað skal vera tryggt í leiðslubygnaðinum hjá Kringvarpi Føroya, at í minsta lagi tvær tíðindaredaktiónir (ein fyri útvarpsmiðilin og ein fyri sjónvarpsmiðilin) virka óheftar av hvørji aðrari hvønn dag, og at redaktørarnir á tíðindaredaktiónunum hava ábyrgd av tíðindadegnum og leiða redaktiónsfundirnar”.

Hetta hevur víst seg ikki at riggað væl, og tað er heilt týðiligt, at tíðindaredaktiónirnar ikki virka óheftar av hvørji aðrari.

Tí er brúk fyri broytingum soleiðis, at Kringvarp Føroya veruliga fer at hava tvær fullkomi-liga sjálvstøðugar tíðindadeildir við hvør sínum tíðindaleiðara, soleiðis at tað kann skapa kapping á økinum og fræftir fer at liva upp til sínar skyldur um “sakliga og óhefta upplýsing og eitt fjøltáttáð tilboð”, sum ásett er í lógini.

Bygnaður/Stýrið

Tá ið lógin varð gjørd í 2006, varð valt at skipa Kringvarp Føroya við einum stýri, ið fekk meginpartin av teimum heimildum, sum landsstýrismaðurin hevði frammanundan. Hetta varð gjørt, tí hildið varð, at tað var óheppið, mett frá einum public service sjónarmiði, at landsstýrismaður hevur beinleiðis ábyrgd av kringvarpi.

Í § 5 í kringvarpslógini stendur, at stýrið er ovasta leiðslan á stovninum og hevur yvirskipaða ábyrgd av, at ásetingarnar í lógini og øðrum fyriskipanum um virksema stovnsins verða fylgdar.

Í viðmerkingunum til lógina varð m.a. sagt um hetta: “Stýrið hevur ovastu leiðsluna og yvirskipaða ábyrgd fyri Kringvarpinum, og skal hetta síggjast í mun til, at stjórin hevur ovastu dagligu leiðsluna. Stýrið hevur yvirskipaðu ábyrgdina fyri fíggarviðurskiftunum á stovninum, herundir at yvirskipaðu meginreglurnar fyri programmpolitikkinum verða hildnar (public-service eftirlit).”

Tann stóri spurningurin er, um hesin bygnaðurin við einum stýri millum landsstýrismannin og Kringvarp Føroya er tað rætta, og um stýrið yvirhvørur livir upp til ta álvarsomu ábyrgd,

sum tað sambært lógini hevur. Í øllum førum hoyrist lítið og einki til stýrið, sum hevur public-service eftirlit!

Public service/Saklig og óheft upplýsing

Kringvarp Føroya er ein almennur stovnur, sum brúkar ikki minni enn 60 mió. kr. av skatta-borgarans pengum, og tað hevur sera stórar skyldur og ómetaliga ábyrgd móttvegis Føroya fólki, okkara mentan og máli. Tí er sera týðningarmikið, at stovnurin livir upp til sínar skyldur, sum serliga eru ásettar í § 10 í kringvarpslógini.

Í § 11 í lógini er heimild at gera public-service sáttmála við Kringvarp Føroya. Hugsanin við hesum var, at ein landsstýrismaður eftir eitt aðalorðaskifti í Løgtinginum um public-service skal gera avtalu við leiðsluna í kringvarpinum um, at serstakir partar av tí sokallaða “public-service økinum” verða raðfestir frammarlaga í einum ávísum tíðarskeiði, t.d. í trý ár.

Nú eru fleiri ár farin við ongum slíkum sáttmála, og spurningurin er, hví tað er so. Er hetta ein rættur máti at gera slíkar avtalur uppá? Og er nakar, sum hevur eyga við, at avtalurnar verða hildnar?

Tað er altíð lætt at finnast at, tí sjálvandi ger kringvarpið góðar sendingar og hevur dugnalig starvsfólk. Men uppskotsstíllarin heldur, at kringvarpið á mangan hátt er vorðið ov populistiskt, og at tað ikki nóg væl livir upp til sínar skyldur um sakliga upplýsing.

Á Løgtingi, 7. mars 2016

Jógvan á Lakjuni